

Vimmerby
kommun

Riktlinjer och generella ägardirektiv för Vimmerby kommuns bolag

Antagen av Kommunfullmäktige

2020-06-15

Ska antas av respektive bolagsstämma för att äga giltighet

Gäller fr o m: 2020-06-15

Version: 0.3

Innehåll

Riktlinjer och generella ägardirektiv för Vimmerby kommuns bolag	3
Allmänna utgångspunkter	3
Riktlinjer	3
Koncernnytta	3
Hållbarhet	4
Ekonomiskt självbärande	4
Generella ägardirektiv	4
Principer	4
Ägarstyrning	5
Revision och uppföljning	7
Beredning av ärenden	8
Övriga frågor	9

Riktlinjer och generella ägardirektiv för Vimmerby kommuns bolag

Allmänna utgångspunkter

Detta dokument har antagits av fullmäktige och utgör det samlade regelverket för Vimmerby kommuns ägarstyrning av de kommunala bolagen. Dokumentet ska också fastställas på samtliga bolagsstämmor för att äga giltighet.

Vimmerby kommun bedriver verksamhet i såväl nämnd som bolagsform. Bolagen har organiserats i en koncern med koncernbolag; moderbolag och dotterbolag. Vimmerby kommun, vars ägande utövas av fullmäktige, är endast direktägare av koncernbolaget Vimmerby kommun Förvaltnings AB som i sin tur äger övriga kommunala bolag.

Vimmerby kommun äger även bolag tillsammans med andra kommuner och intressenter. Detta styrdokument ska vara utgångspunkt för kommunens ägarrepresentanter även i dessa bolag att tillämpas i nära samverkan och dialog med övriga ägare.

Syftet med riktlinjer är att utveckla den kommunala koncernen och relationen mellan kommunen som ägare och bolagen. Vidare framgår kommunens ambitionsnivå och med vilken inriktning fullmäktige vill styra kommunens bolag. Riktlinjerna ska möjliggöra en aktiv styrning av bolagen samt underlätta för Vimmerby kommun att följa upp verksamheten.

Av de generella ägardirektiven framgår det formella regelverket som bolagen har att följa.

Det ankommer på bolagens styrelse och VD att följa detta dokument samt andra av fullmäktige fastställda övergripande styrdokument som gäller även för bolagen. Bolag inom koncernen Vimmerby kommun Förvaltnings AB ska se till att dessa antas att gälla för bolagets verksamhet genom beslut på bolagsstämman. För moderbolaget Vimmerby kommun Förvaltnings AB är dock inte alla styrdokument tillämpliga eftersom bolaget inte bedriver någon egen egentlig verksamhet.

Riktlinjer

Syftet med Vimmerby kommuns ägande av bolag är att dessa tillsammans med kommunens övriga verksamheter skapa nytta och god service för kommunen och dess invånare.

Koncernnytta

Koncernnytta och helhetssyn ska genomsyra bolagens verksamhet. Det är därför naturligt att bolagsverksamheten samordnas med kommunens övriga verksamheter så långt det är möjligt och lämpligt. Det enskilda bolaget ska i sin verksamhet samverka med kommunen och bolag i syfte att främja det som är mest ändamålsenligt utifrån helhetsperspektiv och kommunens bästa.

Hållbarhet

Bolagen ska medverka i utvecklingen av ett hållbart samhälle. Bolagens verksamhet ska genomsyras av stort miljötänkande och bedrivs i samklang med Vimmerby kommuns övergripande miljömål.

Ekonomiskt självbärande

Målet är att bolagen ska driva sin verksamhet ekonomiskt självbärande utan kommunala bidrag. Undantag kan vara bolag där andra skäl än ekonomiska ligger till grund för bolagsformen.

Generella ägardirektiv

Principer

Bolagen är bundna av de kommunalrättsliga principer som framgår av kommunallagen såvida inte annan lag eller rättspraxis medger undantag.

Allmänhetens intresse av insyn i bolagen tillgodoses genom att offentlighetsprincipen som framkommer av 2 kap 3 § offentlighets- och sekretesslagen även gäller kommunala bolag.

Bolagen ska drivas enligt affärsmässiga principer under iakttagande av det kommunala ändamålet med verksamheten och de kommunalrättsliga principer som framgår av bolagsordningen, detta styrdokument och särskilda ägardirektiv.

Bolagen bedriver kommunal verksamhet och i den mån det är tillämpligt gäller självkostnadsprincip, likställighetsprincip och lokaliseringsprincip. Dessa beskrivs enligt nedan.

Självkostnadsprincipen

Bolagen ska vid sin prissättning räkna med samtliga kostnader som vid normal affärsmässig drift är motiverade från företagsekonomisk synpunkt. Det innebär att relevanta interna och kalkylerade kostnader ska ingå. I självkostnaden ska också ingå kapitalkostnad samt skälig avkastning på det egna kapitalet.

Likställighetsprincipen

Bolagen ska behandla de kunder som är kommunmedlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat.

Lokaliseringsprincipen

Bolagen ska i huvudsak bedriva verksamhet inom det geografiska området Vimmerby kommun. Denna princip gäller även för samtliga dotterbolag. Eventuella undantag framgår av de särskilda ägardirektiven.

Ägarstyrning

Utövande av ägarstyrning

Bolagen har kommit till för att tillgodose kommunens och dess invånares behov och utgör därför del av den kommunala organisationen.

Vimmerby kommun är genom fullmäktige ägare till bolagen och det är fullmäktige som i formell mening utövar ägarstyrningen över bolagen.

Fullmäktige utövar formellt sin ägarroll gentemot bolagen genom att:

- Fastställa riktlinjer och generella ägardirektiv
- Fastställa bolagsordningar
- Fastställa särskilda ägardirektiv
- Utse styrelser
- Utse revisorer
- Lämna instruktioner till kommunens ombud vid bolagsstämmor
- Regelbundet informeras av företagsledningarna
- Ha regelbundna ägardialoger

Ägardialog

Vimmerby kommun Förvaltnings AB har av fullmäktige fått i uppdrag att svara för ägarstyrningen och ägardialogen med utgångspunkt i detta dokument.

Ägarstyrning över bolagen handlar om att medverka till att fullmäktiges mål och riktlinjer genomförs. Det ska ske genom en aktiv och konstruktiv ägardialog i syfte att stärka och tydliggöra ägarstyrningen av bolagen.

I rollen som aktiv ägare ligger att löpande utvärdera verksamheten och verksamhetsformen, bolagens mål och strategier, hur dessa överensstämmer med kommunens övriga verksamheter samt hur bolagsverksamheten sköts av bolagsstyrelser och bolagsledningar.

Ägardialogerna ska ha god framförhållning, vara planerade och strukturerade med en på förhand utsänd dagordning med frågor som ska behandlas. Ägardialog ska minst ske vid två protokollförda möten per år. Framkommer i ägardialogerna behov av förändringar lämnas förslag om detta från Vimmerby kommun Förvaltnings AB till fullmäktige för avgörande. Kommunstyrelsen bereder sådana ärenden inför fullmäktige.

Bolagsordning

Bolagsordningen är det instrument som fullmäktige ska använda för att fastställa de viktigaste kommunalrättsliga principerna för bolaget, det kommunala ändamålet och samt val av styrelse och revisorer. I bolagsordningen för respektive bolag ska det framgå om VD kan eller ska utses.

Ägardirektiv

Ägardirektiven innebär en formulering av vilka motiv kommunen har som ägare för att bedriva verksamheten, vilka särskilda uppgifter/mål bolaget har att lösa och vilka restriktioner i verksamheten som ägaren vill ange.

Direktiven ska innehålla en konkretisering av verksamhetsmålen i kvantitativa och kvalitativa termer. Det gäller såväl de ekonomiska som de sociala och miljömässiga målen. Dessa mål bör väljas och preciseras utifrån bolagets förutsättningar och vilken bransch eller marknad det arbetar inom.

Som övergripande ekonomiska styrmedel gäller:

- Avkastning på totalt kapital
- Avkastning på eget kapital, utdelning och utdelningspolicy
- Soliditet

Ägardirektiven ska vara enkla, tydliga och inte alltför detaljerade. Direktiven ska upprättas i samråd med bolagen för att dessa ska kunna ta ansvar för de uppgifter som i samförstånd lagts på dem. Viktiga inslag i ägarstyrningen är ett aktivt styrelsearbete och förtroende mellan ägaren och av denne utsedda styrelsen.

Ägardirektiven för respektive bolag antas av fullmäktige och fastställs därefter på extra eller ordinarie bolagsstämma. Härigenom skapas en brygga mellan kommunallagens regler och de regler som styr bolagens verksamhet.

Styrelsen – styrelsearbetet

Det är ägarens ansvar att tillsätta en styrelse med förutsättningar att rätt tillvarata bolagens och ägarens intressen samt att ge styrelsen mandat att aktivt verka inom givna ramar. Styrelseledamoten har ansvar för bolagets framgång samt att följa ägardirektiv.

Fullmäktige kan välja mellan en styrelse med representanter från de politiska partierna eller en styrelse med såväl ledamöter som representerar politiska partier som ledamöter som tillför branschkompetens eller annan kompetens.

Styrelserna i bolagen ska upprätta en arbetsordning. Arbetsordningen ska omfatta rolloch ansvarsfördelning inom styrelsen.

Däri ingår att också utforma ett årsprogram för styrelsearbetet. En av utgångspunkterna vid utformningen av detta program är kommunens tidplan för bokslut, budget och rapportering. För VD ska det finnas en VD-instruktion som reglerar arbetsfördelningen mellan styrelse och VD. Finns suppleanter utsedda i styrelsen avgör styrelsen själv om dessa ska kallas till styrelsesammanträden även när de ordinarie ledamöterna är närvarande.

Insyn och information till kommunstyrelsen

Bolagen är skyldiga att informera kommunstyrelsen om den ekonomiska och verksamhetsmässiga utvecklingen enligt den fastställda årsplanen och enligt instruktioner från ekonomiavdelningen. Beslut om information vid sammanträden ska dokumenteras.

Information lämnas vid de sammanträden som kommunstyrelsen kallar bolagens företrädare till.

Vid dessa sammanträden redovisas:

- Styrkortens perspektiv: ekonomi, invånare och brukare, verksamhet och medarbetare och utveckling

Avrapportering till fullmäktige

Avrapportering från bolagen till fullmäktige ska göras i samband med behandlingen av bolagens årsredovisning på våren samt efter samråd med respektive bolag på hösten.

Avrapporteringen ska lämnas angående den ekonomiska och verksamhetsmässiga utvecklingen i likhet med informationen som lämnas till kommunstyrelsen samt om sådana ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt som fullmäktige har möjlighet att ta ställning till.

Bolagen ska bereda fullmäktige möjlighet att ta ställning innan beslut i verksamheten fattas som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt.

Årsredovisning

Bolagen ska i februari månad lämna en årsredovisning till ekonomiavdelningen på kommunen som underlag för kommunens koncernredovisning. Bolagen ska bereda årsredovisningen så att ordinarie bolagsstämma kan hållas senast under maj månad innan fullmäktige behandlar kommunens samlade årsredovisning.

Som moderbolag i en aktiebolagsrättslig koncern svarar bolagen för att vad som stadgas om policier och ägardirektiv även gäller för dotterbolag.

Bolagens styrelse och VD ska i eller i anslutning till respektive bolags årsredovisning, utöver vad som följer av aktiebolagslagen och god redovisningssed, redovisa hur de olika bolagen bedrivit verksamheten och hur den utvecklats i enlighet med det kommunala uppdraget och det kommunala syftet med respektive bolag och dess verksamhet.

Bolagen ska i årsredovisningen – utöver vad som krävs enligt aktiebolagslagen – redovisa utbetalda löner och ersättningar samt andra anställningsförmåner och pensionsförmåner.

Informationskrav

Bolagen ska årligen informera kommunfullmäktige om sin verksamhet.

Revision och uppföljning

Revision

Utöver vad aktiebolagslagen stadgar, ska bolagens revisorer, mot bakgrund av det kommunala syftet med bolagen och dess verksamhet, medverka i granskning enligt kommunallagen och pröva huruvida verksamheten bedrivits på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt.

Förvaltnings- och verksamhetsrevision

Bolagens lekmannarevisorer har i uppdrag att i granskningsrapport redogöra för genomförd förvaltnings- och verksamhetsrevision och bedömning av utfallet av verksamheten i form av ändamålsuppfyllelse och måluppfyllelse. Redogörelsen ska lämnas till bolagens styrelse och fullmäktige.

Kommunens bolag ska årligen, efter fakturering från kommunen, betala för denna förvaltningsrevision i enlighet med revisionsplan som godkänts av fullmäktiges presidium.

Uppföljning

Utöver uppgifterna i bolagens årsredovisning ska bolagens styrelse och VD årligen lämna redovisning till fullmäktige och kommunens lekmannarevisorer om hur de anser att ändamålet med bolagens verksamhet förverkligats under året.

Denna redovisning utgör del av underlag för lekmannarevisorernas redovisning.

Därutöver ska styrelsen lämna en kortfattad redogörelse för hur bolagen har utövat intern kontroll.

Beredning av ärenden

Moderbolagets ansvar för beredning av ärenden inom koncernen

Oavsett om den kommunala verksamheten drivs i förvaltningsform eller i bolagsform respektive kommunalförbund ska den präglas av samma princip om koncernnytta. Det innebär att verksamheterna ska tillgodose behov hos olika kommunmedborgare, kunder och intressenter på ett sådant sätt att även helheten inom kommunkoncernen gagnas. Moderbolaget ska normalt inte bereda ärenden inom de individuella bolagen men kan komma att göra det, tillsammans med dotterbolagens operativa ledning och styrelse, när det uppenbart är så att helheten gagnas.

Inhämtande av kommunens yttrande

Bolag inom koncernen Vimmerby kommun Förvaltnings AB ska bereda fullmäktige möjlighet att ta ställning innan beslut i verksamheten fattas som är av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt och som inte avser den löpande driften. Till denna beslutskategori hör:

- planer som gäller ändrad inriktning av bolagens verksamhet
- förvärv av företag eller bildande av dotterbolag
- förvärv eller försäljning av fastigheter vilka är av sådan omfattning att de påverkar bolagens långsiktiga ekonomi
- större investeringar vilka är av sådan omfattning att de väsentligt påverkar bolagens långsiktiga ekonomi
- sådana större investeringar som väsentligt påverkar ägarens ekonomi och/eller medför risk för ägaren
- med större investeringar avses inte reinvesteringar eller andra investeringar som erfordras för att hålla nuvarande fastighetsbestånd eller anläggningar intakt.

Inhämtande av kommunens godkännande

Bolagen ska inhämta fullmäktiges godkännande innan någon av följande åtgärder förs till beslut om inte annat anges i respektive bolags särskilda ägardirektiv:

- ändring av bolagsordning
- ändring av aktiekapital
- förvärv, avveckling eller bildande av dotterbolag
- förvärv och försäljning av aktier eller andelar i annat företag samt deltagande i emission eller lämnande av ägartillskott eller dylikt i företag som inte är helägt dotterbolag
- inträde eller utträde som medlem i ekonomisk förening
- bildande av stiftelse
- fusion av företag

Förslag i frågor som kräver fullmäktiges godkännande ska beredas och samordnas av moderbolaget Vimmerby kommun Förvaltnings AB.

Underlag för kommunens koncernredovisning

Bolagen ska lämna budget och periodbokslut till moderbolaget Vimmerby kommun Förvaltnings AB i enlighet med fullmäktiges beslut och tidplan som fastställs av kommunstyrelsen. Kopia av dessa uppgifter ska lämnas till kommunstyrelsen för att utgöra underlag för kommunens lagstadgade redovisningsskyldighet. Bolagen ska vid större avvikelser mot budget och andra planer informera moderbolaget Vimmerby kommun Förvaltnings AB.

Övriga frågor

Bolagens stämmor

Bolagens stämmor hålls årligen, inom sex månader efter räkenskapsårets utgång.

Utdelning och koncernbidrag

Styrelsen för Vimmerby kommun Förvaltnings AB föreslår nivå på koncernbidrag eller utdelning från de rörelsedrivande bolagen.

Frågeställningar kopplat till lönehantering inom kommunkoncernen

- *Anställningsvillkor för VD*
Bolagsstyrelse ska förankra med Vimmerby kommun Förvaltnings AB och dess VD vad gäller anställningsförhållanden för VD som tillsättning, entledigande, lönesättning och förmåner inklusive den årliga lönerevisionen.
- *Årliga lönerevisioner*
Respektive bolagsstyrelse ska göra en avstämning med Vimmerby kommun Förvaltnings AB kring planerad generell nivå för årlig lönerevision i bolaget.

Extraordinär händelse och höjd beredskap

Enligt lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap, har krisledningsnämnden rätt att ta över hela eller delar av verksamhetsområden från övriga nämnder i den utsträckning som är nödvändig med hänsyn till den extraordinära händelsens art och omfattning. I tillämpliga delar ska denna möjlighet till övertagande också gälla de kommunala bolagen.

Konstnärlig utsmyckning

Vid nybyggnad av byggnader för kommunal verksamhet ska bolagen i investeringskalkylen ta hänsyn till konstnärlig utsmyckning. Som nybyggnad räknas i detta sammanhang även tillbyggnader och sådana ombyggnader som föranleds av ändrad användning. De avsatta medlen för konstnärlig utsmyckning av byggnader där kommunen är hyresgäst ska ställas till kommunstyrelsens förfogande.